

Täysistunto

Tiistai 15.11.2016 klo 13.59—20.15

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisistä kirjastoista ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 238/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu

17.26 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme hallituksen esitystä, joka koskee kirjastoja ja nimenomaan yleisiä kirjastoja. Tämä lakiesitys korvaa nykyisen kirjastolain, joka on vuodelta 99. Kirjastojen tehtävä ja merkitys ovat muuttuneet huomattavasti nykyisen lain voimaantulon jälkeen. Kirjastot eivät ole vain paikkoja, joissa lainataan aineistoa. Yhä enemmän kirjastoille on tullut tehtäviä ja ne ovat ottaneet tehtäviä, joihin liittyy oppimista, kokoontumispaikan tarjoamista, harrastusmiljöön tarjoamista. Sitten kun tähän sidotaan vähän isompia trendejä, kuten digitaalisuus ja toisaalta sitten taas kuntien määrän vähentyminen, esimerkiksi vuonna 2000 kuntia oli 436 kappaletta ja nykyään kuntia on 297, niin tämä ympäristö on muuttunut huomattavasti, samoin maakuntien väestökehitykset ovat eriytyneet.

Ensinnäkin kirjastojen merkityksestä: Tuskin voi liikaa korostaa erinomaisen kirjastoverkkomme merkitystä. Kirjastoilla on suora yhteys tärkeisiin asioihin, joita varmasti kaikki pidämme tärkeinä, kuten sananvapaus, demokratia, lukutaito, medialukutaito, lähdekriittisyys, tämänsuuntaiset asiat, jotka ovat nyt viime vuosina ihan selvästi kasvattaneet merkitystään, kun tämä mediaympäristökin on muuttunut.

Tästä lakiesityksestä joitakin poimintoja:

Ensinnäkin maksuttomuus säilyy. Kirjastot ovat perus- ja lähipalveluita myös jatkossa, aineistojen käyttö on maksutonta, lainaus on maksutonta, ja varaaminen on myös maksutonta. Sen osalta on ollut pientä tulkinnanvaraisuutta nykyisessä laissa, ja apulaisoikeuskanslerikin on antanut siitä oman päätöksensä, jonka mukaan varaamisen on oltava maksutonta, mutta se on laissa hieman epäselvästi kirjoitettu, ja sen takia sitä selkeytetään ja täsmennetään.

Oikeuksista: Kansalaisilla on paljon oikeuksia, kun kirjastojen käytöstä puhutaan, mutta tähän lakiin on myös haluttu laittaa joitakin velvollisuuksia lain tasolle. Muun muassa lainauskielto on mahdollinen, jos henkilö ei ole palauttanut aikaisemmin lainaamaansa aineistoa. Tämä tuntuu nyt arkijärjen kannalta ihan luonnikkaalta. Raskaana sanktiona kirjaston käyttökielto on mahdollinen, maksimissaan 30 päivää kirjastokohtaisesti, jos kirjas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2016 vp

tossa ei ole käyttäydytty asiallisesti. Tämäkin tuntuu järkevältä, kun ajattelee toisten käyttäjien oikeutta häiriöttömästi ja rakentavalla tavalla käyttää tätä hienoa mahdollisuutta.

Yhteistyöstä on mielenkiintoinen kohta 11 §:ssä, ja siinä säädetään, tai esitetään pareminkin, niin, että yleinen kirjasto voi tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi toimia yhteistyössä viranomaisten, kirjastoalan toimijoiden ja muiden yhteisöjen kanssa. Tämä on ihan ok, sinänsä ei mitään, mutta ehkä tuossa sitten voisi miettiä valiokuntakäsittelyssä, että tämä lähtee ikään kuin siitä näkökulmasta, että yleinen kirjasto voi toimia joidenkin kanssa yhteistyössä. Asian voisi esittää myös niinpäin, että yhteistyö voi lähteä myös siitä toisesta tahosta, esimerkiksi erikoiskirjastosta käsin. Ehkä olisi parempi sanoa, että yhteistyön arvioinnin tulisi tapahtua yhteistyössä näiden toimijoiden kanssa eikä vain yhdestä toimijasta käsin. — Onko minulla 5 minuuttia aikaa vai paljonko?

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Periaatteessa on 10 minuuttia.

Okei, selvä. — Koulutuksesta: Tässä lakiesityksessä henkilöstön koulutusvaatimuksia hieman uudistetaan. Asiantuntijatehtävässä toimivalta edellytetään edelleenkin pääsääntöisesti korkeakoulututkintoa, mutta se väljennys tulee siihen, että se on soveltuva korkeakoulututkinto. Tällä asialla saattaa olla joitakin sukupuolivaikutuksia, koska tällä hetkellä kirjasto- ja informaatioalan koulutuksen saaneista merkittävä osa on naispuolisia, ja ei siinäkin sinänsä mitään, mutta tämmöinen vaikutus nyt voi olla sitten, että jatkossa ehkä myös miehiä tulee enemmän, kun tätä koulutusvaatimusta väljennetään, esimerkiksi viestinnän, markkinoinnin ja pedagogiikan puolelta. Syytä kuitenkin on tietysti seurata, miten tämä käytännössä sitten toimii ja mitä vaikutuksia sillä on sitten jokapäiväiseen toimintaan.

Lopuksi ehkä merkittävin tässä esityksessä oleva asia on toiminnan organisointi. Nykyään on siis keskus- ja maakuntakirjastot käytössä, ja jatkossa tehtävät jaetaan ikään kuin palvelutehtävästä käsin, jolloin tulee tämmöinen valtakunnallinen kehittämistehtävä, alueellinen kehittämistehtävä ja erityinen tehtävä, nimenomaan silloin, kun puhutaan yleisten kirjastojen toiminnasta.

Vielä tähän yhteistyöhön sen verran palaan, että tuohon tien toiselle puolelle, Mannerheimintien toiselle puolelle, tulee Helsingin keskustakirjasto, joulukuussa 2018 tarkoitus avata. Eduskunnan kirjaston hallituksen puheenjohtajana olen tietysti siitä tyytyväinen, niin kuin varmaan kaikki muutkin, että tämmöinen tulee. Mutta sitten tämä yhteistyö: Kun meillä on hieno ja varsin harvinainen kirjastolaitos tämän talon sisällä, Eduskunnan kirjasto, niin on tärkeätä mielestäni, että esimerkiksi nämä kaksi kirjastoa tulevat tekemään jatkossa yhteistyötä. Nimenomaan se yhteistyön tärkeys tulee siinä, että kansalaiset löytävät molemmat ja osaavat hakea myös tältä puolelta katua sitten sitä tietoa, mitä Eduskunnan kirjasto erikoiskirjastona pystyy tarjoamaan, oikeudellista tietoa, yhteiskunnallista tietoa ja eduskuntatietoa. Tämä on aivan ainutlaatuinen kirjasto maailmanlaajuisestikin ajateltuna. — Kiitos.

17.34 **Olli-Poika Parviainen vihr:** Arvoisa herra puhemies! Kirjastolain päivitys ja uudistus ovat mielestäni tervetulleita. Tärkeitä seikkoja tässä uudistuksessa ovat esimerkiksi yleisten kirjastojen maksuttomuuden säilyminen, erilaiset aiempaa tarkemmat määritelmät ja tehtävien päivitykset sekä kuntien velvollisuus — ja toivottavasti myös riittävät mahdollisuudet — järjestää laadukkaat yleiset kirjastopalvelut jatkossakin. On erityisen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2016 vp

tärkeää, että lainaus on jatkossakin ilmaista — toisenlaisiakin ajatuksia on Suomessa esitetty. Tästä ei saa tinkiä.

Eräs kaksiteräinen juttu liittyen tähän uudistukseen on kuitenkin tämä varausmaksuista luopuminen. Se on äkkiseltään ajateltuna hyvä ajatus, koska se turvaa aineiston hyvää saatavuutta syrjäseuduilla, pieniinkin kirjastoihin — tämä on tärkeää — ja ihmiset voivat varata kirjoja ehkä matalammalla kynnyksellä ja niitä sitten heille toimitetaan. Mutta toisaalta sitten ihan kokemuksesta tiedän, että maksuton varaaminen johtaa helposti verkkokauppatyypiseen asiakaskäyttämiseen, jossa kirjoja varaillaan huolettomammin, jolloin tarpeeton työ ja kuntien kustannukset voivat kasvaa. Tämä taas, kun se yhdistetään siihen, että kunnilla on ylipäätään vaikeuksia ylläpitää kirjastoverkkoaan tällä hetkellä, voi olla potentiaalisesti haaste. Vertailun vuoksi: yksi lähikirjasto keskisuudessa kaupungissa on vuositasolla reilusti alle 100 000 euron asia. Eli kun puututaan tällaisiin maksuihin, niin hyvin nopeasti kunnat saattavat joutua tarkastelemaan lähikirjastoja ja kirjastoverkkoaan uudestaan. Toisaalta tässä esityksessä on perusteluissa mainittu mahdollisuus laskuttaa noutamattomista varauksista. Eli ehkä tästä löytyy vielä jokin ihan hyvä ratkaisu.

Kirjastolakia ei päivitetä kovin usein. Mutta kun miettii digitalisaatiota ja sähköisten palvelujen ja kansalaistoiminnan tukemista nyky-Suomessa, niin tämä uusi esitys on tärkeä. Yleisten kirjastojen toiminnan turvaaminen ylipäätään on mielestäni olennainen asia muun maussa ihmisten aktiivisen kansalaisuuden, demokratian, sivistyksen, sananvapauden, medialukutaitojen, elinikäisen oppimisen, ylipäätään aktiivisen ja hyvän elämän edistämiseksi kaikenikäisille. Erityisen tärkeitä on muistaa ja huomioida kirjastot laajasti osana elinvoiman edistämistä kunnissa. Eli kun tulevaisuuden kunta on elinvoimakunta, niin peruspalveluna myös kirjasto on siellä aivan välttämätön, ja kirjasto on syystäkin peruspalvelu.

Kirjastojen välilliset vaikutukset voivat olla suuria, esimerkiksi niiden kannustaminen ylipäätään lukemaan. Me tiedämme, että kirjoja luenut nuori osaa jopa 70 000 sanaa, mutta nuori, joka ei lue, osaa 15 000 sanaa keskimäärin. Oppimisesta keskittymiskykyyn — kaikki liittyvät siihen, miten me käsittelemme tietoa, miten käsittelemme sanoja. Me toimimme sanoilla toistemme kautta ja toistemme kanssa. Siinä tilanteessa on aivan välttämätöntä, että me kannustamme ihmisiä myös aktiiviseen tiedonhankintaan, ja kirjastoilla on tässä tärkeä rooli.

Kirjastoilla on varsinaisen ydintoiminnan lisäksi myös muita toimintoja ja paljon tällaisia välillisiä hyötyjä ja vaikutuksia ympäröivään yhteisöön. Esimerkiksi lähikirjastoja pidetään usein yleisinä olohuoneina tai vaikkapa läksyjentekopaikkana tai ikäihmisten kohtaamispaikkana. Näistä kannattaa pitää kiinni, vaikka niitä ei kuntien budjeteissa välttämättä huomatakaan.

Kirjastot edistävät myös kotoutumista. Maahanmuuttajatyössä kirjastoilla voisikin olla nykyistä suurempi ja aktiivisempi rooli. Ja kirjastoissa voidaan myös törmäyttää eri ihmisryhmiä toisiinsa, mikä on tärkeää yhteiskunnan vakauden kannalta.

Talousvaikeuksissa painivat kunnat ovat pyrkinet luovuuteen myös kirjastopalvelujen järjestämisessä, ja uuden lain kannattaa olla tämän suhteen mahdollistava. Esimerkiksi muiden palvelujen tuominen kirjastojen yhteyteen, aluekeskusten kehittyminen kirjastojen ympärille ja itsepalvelukirjastojen käyttöönotto siellä, missä henkilöstöresursseista on pulaa ja käyttäjiä hieman vähemmän, ovat sellaisia hyviä esimerkkejä, mitä kannattaa jatkossakin edistää. Moni lähikirjastohan Suomessa on lakkautettu. Yleensä taloustaantumalla tullessa kunnat tinkivät ensimmäisenä ei-lakisääteisistä palveluistaan, ja kirjastoverkko on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2016 vp

sellainen, josta löytyy sitten usein tingittävä. Näiden lähikirjastojenkin hyödyt ovat kuitenkin usein paljon suuremmat kuin miltä ne budjettikirjassa näyttävät.

Arvoisa puhemies! Kun puhutaan maakuntakirjastoista ja ylipäätään kirjastojen maakunnallisuudesta, niin olisi tärkeää muistaa valmisteilla oleva sote- ja maakuntauudistus, jossa rakennetaan myös uutta maakuntahallintoa. Nämä eri puolilla etenevät maakuntiin ylipäätään liittyvät asiat pitäisi rakentaa siten, että ne kulkevat ikään kuin synkronissa keskenään, että ne eivät loisi toisistaan poikkeavia rakenteita ja sitä kautta kasvattaisi tarpeetonta monimutkaisuutta meidän hallintohimmeleissä vaan että nämä mallit olisivat johdonmukaisia ja yhteneviä ja mielellään synergioita toisilleen tuovia. Viittaatan siis siihen, että kun esimerkiksi maakuntien määrä on nyt hallituksen toimesta niitattu tiettyyn, niin kirjastopolitiikkaa tarkastellessa pitäisi sitten myös näitä miettiä.

Kiinnittäisin huomiota myös kirjastoalalla työskentelyn kelpoisuusvaatimuksiin, joita ollaan nyt jonkin verran tarkistelemassa. Pääministeri Sipilän hallitusohjelman liitteissä esitettiin myös kirjastolain velvoitteiden purkamista. Keskustelu kelpoisuusvaatimuksista yhdistettynä yleiseen säästöpaineseen ja tähän norminpurkuajatteluun herättää Suomen kirjastokentällä ymmärtääkseni jonkin verran huolta. Toivon, että valiokunta käsittelysään tarkastelee näitä kysymyksiä. Kirjastolaissa ja ylipäätänsä kulttuurialojen lainsäädännössä kelpoisuudet on jo nyt niin väljästi määritelty, että mielestäni niitä ei nyt äkkiseltään ihan kamalan paljon tarvitsisi enää väljentää. Jos kelpoisuuksista ei säädetä, niin se antaa tietenkin kunnille mahdollisuuden palkata halvemmalla vähemmän koulutettua henkilökuntaa, mikä voi olla kirjastoille myös riski. Eli kirjastoilla riittävä osaaminen täytyy turvata, kun kirjastolakia uudistetaan.

Arvoisa puhemies! Tämä uusikaan laki ei vastaa kaikkiin niihin haasteisiin, joita meidän kirjastoillamme tällä hetkellä on. Esimerkiksi e-aineistojen tekijänoikeusratkaisut ovat edelleen todella ongelmallisia ja monin osin vanhentuneita. E-aineiston saatavuus kaikille kansalaisille on kuitenkin tärkeä perusoikeus, mutta toisaalta alueellinen yhdenvertaisuus ei tällä hetkellä täysin toteudu. Suomessa kirjastojen ja kustantajien välillä on melko hyvin toimiva yhteistyö, mutta meidän pitäisi edelleen vaikuttaa kaikilla tasoilla, etenkin EU:ssa, siihen, että e-aineistojen yleinen hyödyntäminen ja käyttöön saaminen olisi nykyistä helpompaa. Ja Suomessa kannattaisi miettiä nykyistä laajempaa yhteistyötä myös e-aineistojen hankintapäätöksissä, jotka tehdään tällä hetkellä kunnissa.

Lisäksi, jos mennään yksityiskohtiin, meidän pitäisi saada niin sanotun metatiedon tuottaminen — eli selkokielellä kutakuinkin luetteloinnin tuottaminen — järjestetyksi nykyistä toimivampana prosessina kansallisesti. Tällä hetkellä tässä on erilaisia käytäntöjä. Ja tämä koskee siis koko kirja-alaa eikä pelkkää kirjastoalaa. Mutta toivon, että valiokunta kiinnittää huomiota myös tällaisiin detaljeihin.

Summa summarum: Tämä on tärkeä uudistus. Suomen itsenäisyyden tulevalle juhlavuodelle kirjastojen uusi nousu toivottavasti tuo myös vähän lisäpiristystä.

17.42 Kimmo Kivelä ps: Puhemies! Suomalaisella kirjastolaitoksella on upea historia, ja sillä on myös tulevaisuus. Yhtään liioittelematta voidaan sanoa, että suomalainen kirjastolaitos on maailman paras, ja se on myös oikeudenmukainen sen takia, että sen keskeinen elementti on yhdenvertaisuus ja maksuttomuus. Voidaankin siis, herra puhemies, sanoa, että kirjastolaitos on elimellinen osa skandinaavista hyvinvointiyhteiskuntaa. On tärkeää, että myös jatkossa kirjastolaitos säilyy lähipalveluna ja että kunnissa on tervettä arkijärkeä, ettei tehdä sitä, mistä aina ajoittain saa valitettavasti ikävää palautetta, että juuri sil-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2016 vp

loin kun ihmisillä on vapaata aikaa, on sitten hiihtolomaviikko tai syyslomaviikko, niin yllättäen kirjastot ovatkin — nimenomaan sivukirjastot — suljettuina, ja tällöinen ei tietenkään ole hyvää kehitystä.

Monen ihmisen kohdalla voidaan sanoa, että kirjasto on jopa vaikuttanut elämän kulkusuuntaan, ollut alkusysäyksenä monille hyvälle asioille. Kirjaston rooli on hyvin moninainen ja on äärimmäisen tärkeä vastaisuudessakin lukutaidon ylläpitäjänä ja vahvistajana. On erittäin huolestuttavia merkkejä siitä, että lukutaito heikkenee, ja myös siitä, että yhä enenevässä määrin on ihmisiä, valitettavasti nimenomaan miehiä, jotka eivät vuositasaan lue kirjoja ollenkaan.

Kun kirjastolla on keskeinen rooli tulevaisuuden kunnassa kuntauudistuksen jälkeen, niin (Puhemies koputtaa) tämä uudistus on mitä ajankohtaisin.

17.44 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! Kiitokset hallitukselle, että olemme saaneet esityksen uudeksi kirjastolaiksi. Se on ehkä yksi tärkeimmistä keskusteluistakin, joita nyt käymme. Voi sanoa, että kirjastojen tulisi olla meidän kansallisia suojelukohteitamme jatkossakin. Ne ovat nimittäin meidän kansan sivistyksellisiä, ihan perusoikeuksia. Maksuttoman kirjaston tulee olla jatkossakin ehdoton periaate.

Muutamia ajatuksia, joita kirjastolaki herättää.

Ensinnäkin se, että jatkossakin meillä kirjastot ovat lähipalveluita. Se on kirjattu, että se on kunnan tehtävänä, mutta toisaalta on hyvä asia, että on myöskin kirjattu, että jos kunta haluaa yhteistyössä toisen tai useampien kuntien kanssa järjestää, niin sekin on mahdollista. Sen lisäksi on erinomainen asia, että myös kuntien kohdalla on pohdittu sitä, että on ensinnäkin ne kunnan perustehtävät mutta toisaalta voi olla myöskin annettuja erityisiä tehtäviä, alueellisia tehtäviä tai valtakunnallisia tehtäviä. Tähän otan esimerkiksi nämä jo esille tulleet digitaaliset materiaalit. Voikin kysyä, miksi digitaalista kirjastoa kehitettäisiin jokaisella alueella, kun sen tulisi olla kansallinen kehityskohde. Kansallisen digikirjaston tulee olla meidän jokaisen yhteinen tavoite, koska verkossahan eivät kuntarajat näy millään tavalla, saati myöskään valtakunnan rajat.

Yksi asia — joka on jo tehty aiemmin, ennen tätä esitystä — jota on hyvä tässä myöskin kehua ja kiittää, on se, että yleisten kirjastojen lainauskorvaus nostettiin pohjoismaiselle tasolle, mikä on aivan upea asia. Korvaus nousee 15,6 miljoonaan euroon nykyisestä 9,3 miljoonasta eurosta, ja se on erittäin merkityksellinen asia, ja tästä on annettu erillinen esitys.

Kirjastojen roolista muutama ajatus, kun kerran tämä laki mahdollistaa tämän.

Voi sanoa, että suomalainen kirjastoverkko on yksi meidän sivistyksen pohjakivi. Sillä tavalla meidän suomalaista sivistysyhteiskuntaa on rakennettu. Kirjastot ovat mahdollistaneet sen, että jokainen suomalainen voi sivistää itseänsä ja opiskella. Kirjastojen sivistystehtävä on arvokas, ja toivottavasti pystymme jatkossakin sitä vielä vahvistamaan. Voisi sanoa, että Suomi on ollut lukemisen suurvalta, ja koululaistemme hyvä Pisa-menestyskin selittyy osaltaan siksi, että meillä on lukemista arvostettu, kirjoja on arvostettu. Näenkin, että juuri lukeminen on se perustaito, jota meidän tulee jatkossa pitää esillä nykyistä enemmän, nimittäin pieniä huolenaiheita sieltä löytyy: lukeminen vähenee, sanomalehtiä luetaan vähemmän, kirjoja luetaan vähemmän lapsille, ja myös kirjastojen käyttömäärät ovat lähteneet laskuun, vaikkakin myös määrärahat. Voi sanoa, että elämme uutta aikakautta, jossa meidän tulee pohtia, mitä on tulevien sukupolvien kirjasto. Nimittäin uudet sukupolvet tulevat uusilla taidoilla ja myöskin asenteilla. Me vanhat dinosaurukset, jotka olemme uskoneet fyysisen kirjan olemassaoloon ja rakastamme niitä, voimme kyllä sitä samaa tun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2016 vp

nelmaa tartuttaa niihin meidän nuorempiinkin polviimme — nimittäin kirjalla voi tehdä monia asioita, joita ei sillä digitaalisella materiaalilla voi tehdä. Mutta siltikin meidän tehtävämme on pohtia, mitkä ovat ne uudet tavat motivoida meidän lapsiamme ja nuoriamme lukemaan pelkkien instant-tekstien sijaan, joita siellä verkossa on. Voisiko Pokémon-peliä tehdä niin, että siihen tuleekin syvälukumateriaalia? Tässä on kohta miettiä kansallisesti, miten me luomme niitä uusia porkkanoita lapsille lukea, innostua ja saada sitä lukemisen intoa rakennettua. — Kiitos.

17.48 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä on hallituksen esitys laeiksi yleisistä kirjastoista, ja on tosiaan todettava, niin kuin edelliset puhujat ovat tuoneet esille, että kirjastot muun muassa luovat yhteisöllisyyttä, ja tietenkin jo vuosikymmenien ajan kirjastojen merkitys sivistykselle ja suomalaisen elintason nousulle on ollut erittäin merkittävä.

Tämän lakiesityksen mukaan kirjaston omien aineistojen käyttö, lainaus ja varaaminen olisivat jatkossa maksuttomia. Kirjastot voisivat kuitenkin muun muassa periä myöhästymismaksuja asiakkailta. Maksuttomuus mahdollistaisi kirjastojen laajan käytön kaikille kansanryhmille, mikä on mielestäni erittäin tärkeää.

Kirjastonkäyttäjien velvollisuuksista säädettäisiin lain 13 §:ssä. Tämä pykälä on uusi ja monella tapaa aiheellinen. Kirjastojen rauhallisuus on valitettavasti heikentynyt merkittävästi takavuosista, jolloin pieneenkin risahdukseen kiinnitettiin kirjastovirkailijoiden toimesta nopeasti huomiota. Onko tässä kyseessä heijastus yhteiskunnan muutoksesta yleisemminkin, siihen en osaa ottaa kantaa, mutta tietenkään asiallisen käytöksen suitsimiseen ei pidä kirjastoissakaan lähteä. Kuitenkin, mikäli kirjastonkäyttäjä aiheuttaisi häiriötä muille kirjastonkäyttäjille tai henkilökunnalle, voitaisiin hänelle määrätä jatkossa seuraamukseksi rikesakko. Jo kirjastojen yleisen viihtyvyyden kannalta tämä onkin varsin positiivinen asia.

Arvoisa puhemies! Digitalisaatio on muuttanut myös kirjastotoimea, ja kirjastotoiminnan kehittyminen muun maailman mukana pyritäänkin turvaamaan tällä erillisellä valtakunnallisella kehittämistehtävällä, joka on lain 7 §:ssä.

17.50 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Kirjastot ovat erittäin tärkeitä suomalaisille, ja ne ovat yksi sivistysyhteiskuntamme peruskivistä, mutta ne ovat myös kansalaisten olohuoneita, ja monilla paikkakunnilla ne ovat ainoita epäkaupallisen oleskelun tiloja. Kirjastot kaventavat yhteiskunnallisia eroja, kun kaikilla kansalaisilla on maksuton pääsy kirjallisen kulttuurin ja tiedon pariin, ja suomalaiset ovatkin erittäin ahkeria lainaajia, mikä kertoo kirjastolaitoksen erittäin isosta arvostuksesta. Tämä käsittelyssä oleva lakiesitys on pääpiirteissään hyvä, ja valiokunta varmasti perehtyy yksityiskohtiin käsittelyssä, mutta olen erittäin iloinen, että meidän kirjastolaitoksen perusperiaate eli maksuttomuus on säilymässä, ja sen tuleekin säilyä myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Kirjastojen on elettävä ajassa, vaikka totta kai täytyy vaalia sitä hyvää, mikä niissä jo pitkään on ollut. Mutta erityisen tärkeätä on kehittää digitaalisia aineistoja ja digitaalisia palveluita, ja siinä on varmasti aiheellista tehdä valtakunnallista ja alueellista yhteistyötä kirjastojen välillä. Lisäksi kirjastot myös voivat laajentaa toimintaansa kirjojen lisäksi erilaisten välineiden ja tarvekalujen lainaamiseen, mitä monissa paikoissa onkin jo harrastettu. On myös hyvä, että kirjastot avautuvat yhteiskuntaan, järjestävät tapahtumia, keskustelutilaisuuksia, ja esimerkiksi pienillä paikkakunnilla yhteispalvelupisteiden järjestäminen kirjastojen yhteyteen on usein järkevää ja turvaa sitä kautta sekä kir-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2016 vp

jastopalvelun että muiden palveluiden saatavuuden siellä paikkakunnalla, ja sitä onkin kyl-
lä tuettava ja kehitettävä.

Arvoisa puhemies! Olen huolissani poikien lukutaidon ja lukuinnon heikentymisestä. On iso kansallinen kysymys, miten me saamme pojat lukemaan, ja tähän työhön tarvitaan mukaan kirjastot, koulut, perheet ja kaikki.

Arvoisa puhemies! Ei riitä, että on hyvä kirjastolaki, vaan tarvitaan myös resurssit: (Puhemies koputtaa) on tärkeitä, että kirjastojen rahoitus turvataan.

17.52 Joakim Strand r: Arvoisa puhemies! Det lönar sig alltid att investera i kunskap och bildning. Vad gäller biblioteken och dess uppgifter hoppas jag att man inte här i något ske-
de förfaller till samma, delvis inskränkta sektorbyråkrati och förmynderi som till exempel i samband med sote- och jourreformen såg ut att vara fallet, där såväl undersökningar om kritisk massa och avstånd och andra objektiva argument väldigt långt nonchaleras.

Toivon siis, että kirjastojen osalta jätetään myös alueille itselleen tilaa ja mandaattia kehittä-
tää kirjastoja osana seudun omaa, arvoa luovaa ekosysteemiä. On ollut osittain surullista huomata, kuinka normien purusta ja viennin tärkeydestä aina joskus hienosti puhuva hal-
litus haluaa nimenomaisesti kieltää esimerkiksi Pohjanmaan vientirannikkoa kehittämästä omaa erikoissairaanhoidoitaan omilla rahoillaan, vaikka alueen yritykset rahoittavat suuren osan muun maan sote-palveluista. Siis toivon varmuuden vuoksi, että nyt ei lähdetä tietoi-
sesti heikentämään niitä venti- ja osaamiskeskittymiä, jotka kilpailevat globaalisti joka päivä.

Jag ser det som självklart att ett starkt två- och flerspråkigt fäste som Vasa bör ha ett bib-
liotek med omfattande utvecklingsansvar även framöver, och att man tar i beaktande språk-
liga aspekter.

17.54 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! On tärkeää vahvistaa kirjastojen ase-
maa koko kansan olohuoneena. Ne ovat meidän kaikkien yhteinen huvi ja hyöty. Kirjas-
tossa voi lukea sanomalehdet, siellä voi käydä pelaamassa, espoolaisesta kirjastosta on voi-
nut jopa lainata roskapihdit. Pidän erittäin tärkeänä sitä, että kirjastojen maksuttomuus tur-
vataan, ja siksi tämä oikeuskanslerin linjaus, että varaaminenkin on maksutonta, on tärkeä.
Se lisää tasa-arvoa ja kuntien välistä yhteistyötä, kun aineistoa voi varata yli kuntarajojen-
kin.

Vaikka kirjastot ovat olohuoneita, joissa saa vähän hälistäkin, niin varsinkin suuremmis-
sa kirjastoissa on silti tärkeitä, että on myös hiljaisia tiloja opiskeluun. Lapsille on tosi tär-
keää lukea: näin he oppivat empatiaa, ja se vahvistaa heidän maailmankuvaansa. Pienten
lasten on hyvä päästä myös itse kirjastoon tutustumaan kirjallisuuteen, ja siksi lähikirjastot
ovat todella tärkeitä peruspalveluita, joista pitää pitää kiinni. Myös ikäihmiset löytävät yh-
teisöllisyyttä kirjastoista.

Kirjastojen perustehtävähän on kirjat ja kirjallisuus, ja siksi kirjailijoiden toimeentulos-
ta pitää huolehtia. Nyt lainauskorvaukset kirjailijoille on saatu pohjoismaiselle tasolle,
mutta jatkossakin pitää huolehtia, että ne eivät jää ajastaan jälkeen. Pidetään jatkossakin
huolta, että kirjasto säilyy koko kansan peruspalveluna.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2016 vp

17.55 **Silvia Modig vas:** Arvoisa herra puhemies! Nyt täytyy Espoota vähän nokittaa: meiltä saa lainata muun muassa soutuveneeseen. (Naurua)

Mutta niin kuin on tässä puheenvuoroissa puhuttu, kirjasto on todella muuttunut, ja minä kuvaisin sitä sillä, että me olemme muuttuneet passiivisista käyttäjistä aktiivisiksi tuottajiksi. Jos me katsomme, mitä Helsingin kirjastotoimi, josta me kaikki olemme Helsingissä äärimmäisen ylpeitä, on tehnyt, niin se tarjoaa mahdollisuutta äänenkäsittelyyn, kuvankäsittelyyn, sieltä voi varata kokoustiloja, ihmiset käyttävät sitä työtilana. Se tarjoaa monille itsensätyöllistäjille sen paikan, missä tehdä töitä: epäkaupallisen, maksuttoman paikan, josta sitten vielä löytyvät ne palvelut, mitä moni itsensätyöllistäjä työnsä tekemiseen ja itsensä työllistämiseen tarvitsee.

Ja tämän toivon, että valiokunta ottaa huomioon sitten käsittelyssänsä, sen muuttuneen kirjaston ja sen tulevaisuuden kirjaston. Niin tärkeitä kuin kirjat ja lukeminen ja syvä lukeminen ehdottomasti ovat, niin se on niin paljon muuta tänä päivänä. Siitä hyvänä esimerkkinä on Eduskuntataloa vastapäätä nouseva Helsingin uusi keskustakirjasto. Itse kyllä toivoisin myös, että valiokunta ottaa sitten vahvasti kantaa myös siihen, että kaiken tulee olla maksutonta, koska maailma on muuttunut ja ne kirjaston aineistot ovat muuttuneet. Ehkä soutuveneestä voi jotain periä, mutta toivon, että esimerkiksi äänen-, kuvan- ja tiedonkäsittelylaitteet ainakin jatkossa myöskin pysyisivät ilmaisina.

Ehkä kuitenkin duubioisin, niin kuin edustaja Parviainen, sitä, että olisiko se pieni varausmaksu kuitenkin paikallaan varmistamaan sen, että aineistoja on saatavilla, ettei liian helposti varata ja sitten jätetä hakematta. Mutta se on yksityiskohta, johon valiokunta varmasti osaa ottaa kantaa.

17.57 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys uudeksi kirjastolaiksi, ja voin sanoa näin äkkiä muistellen, että enpä muista tällä vaalikaudella suomalaisten kannalta näin tärkeää lainsäädäntöä uudistetun. Tämä on suomalaisen kannalta erittäin tärkeä laki, ja olisin suonut, että edustajia olisi ollut enemmän paikalla, mutta innokkaimmat riittävät varmaan tämän kirjastolain käsittelyyn. (Silvia Modig: Ei se määrä, vaan se laatu!) — Se varmaan on juuri niin kuin edustaja totesi juuri, kiitoksia siitä.

Tämä hallitus aina saa pyyhkeitä oppositiolta, mutta nyt minä voin antaa iloisella mielellä oppositiolle ruusuja siitä, että viime vaalikaudella käynnistettiin tämä kirjastolain kokonaisuudistus. Se perustuu sen aikaisen työryhmän yksimieliseen esitykseen, ja työryhmässä olivat edustettuina kaikki kirjastoalan keskeisimmät toimijat, niin että tästä pitää antaa kyllä oppositiolle kiitosta. Tietysti osa sen aikaisista hallituspuolueista jatkaa edelleen, mutta kuitenkin työryhmä teki hyvää työtä ja teki erittäin hyvän pohjan uudeksi lainsäädännöksi. Kiitos siitä.

On tärkeää, että kirjastot säilyvät edelleen maksuttomina ja kaikkien kansalaisten ulottuvilla. Se on suomalaisen sivistyksen perusta ollut vuosisatojen ajan. Pitää muistaa, että suomalaisen kirjaston historia on kunniakas. Aikanaan 1794 ensimmäinen kirjasto avattiin Vaasassa, Vaasan lukuseura sen teki, ja se on erittäin merkittävä teko suomalaisen sivistyksen historiassa. Sitä tekoa älkäämme unohtako, ja sen teon arvoa nostaa se, että siitä alkoi suomalaisen sivistyksen valtava nousu, ja näin pitkälle olemme päässeet. Se on syytä muistaa, että kun on kunniakas historia takana, niin se tarkoittaa myös sitä, että myös meidän tulevaisuuden pitää olla yhtä hyvä, ja lainsäädännöllä varmistamme sen, että tulevaisuus tulee olemaan hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2016 vp

Kirjastojen maksuttomuus säilyy, niin kuin sanottu, ja vielä voimassa olevassa laissa olevia epäselviä kohtia tässä uudessa laissa täsmennetään. Jos joku varaa vaikka nyt kaukolainana Eduskunnan kirjastosta jonkun teoksen, niin mitään varausmaksuja ei saa periä. Ainoastaan sitten, jos unohtaa palauttaa sen kirjan, sakkomaksua voidaan määrätä, ja mikäli oikein muistan, nuo sakkomaksutkaan eivät kuitenkaan ylivoimaisia ole. Mutta on äärimmäisen tärkeää, että se maksuttomuus säilyy, ja oikeastaan toivoisin hartaasti sitä, että kun lapset menevät kouluun, niin heidät tutustutettaisiin ensi tilassa kirjaston palveluihin, koska se on elämänaikainen rakkaus, että osaa käydä kirjastossa. Siellä on niin monta hienoa asiaa, jotka koko ihmisen elämän ajan seuraavat, vauvasta vaariin. Se on hieno asia, että meillä on kirjastot, ja pidettäkööt ne kunnossa jokaisessa Suomen kunnassa. Kun maksuttomuuden takaamme, niin takaamme myös sen, että yhteiskunnallisesti säilytämme sellaisen keskustelufoorumin, joka on meille kaikille ulottuvilla milloin vain.

Suomessa on tällä hetkellä 765 yleistä kirjastoa ja 140 kirjastoautoa. On syytä muistaa, että Suomi on pitkien välimatkojen maa ja nämä kirjastoautot, kuten kotikunnassani Ilo-mantsissa, palvelevat erittäin hyvin. Voin vain kuvitella, miten odotettu vieras kirjastoauto on jollakin syrjäkylällä jossakin Kivilahdessa, Tyrjässä taikka kotikylässäni Hattuvaarassa. Kun se tulee kylälle, siellä moni ihminen saa siihen viikkoon hyvää virkistystä ja mieleistä luettavaa. Kirjastoistahan tänä päivänä ei löydy pelkästään kirjoja, sieltä löytyy sanomalehtiä, yleensä erilaisia erikoisalan lehtiä, sellaisia lehtiä, joita ei voisi kuvitellakaan kirjastoista löytyvän, musiikkia, elokuvia — ja kuten äsken kuulimme, jossakin kirjastossa oli venekin saatavilla. Kotikunnassani Ilo-mantsissa ei kyllä veneitä ole tarjolla, mutta olen ylpeä siitä, että joku kirjasto on tällaisen hienon idean keksinyt.

Todellakin, arvoisa puhemies, on yksi asia, jota tässä kirjastolaissa ei tietenkään voidaakaan säätää, mutta se pitää muistaa. Kirjastot ovat hyvin hyvin monelle suomalaiselle ihmiselle erittäin hyviä kokoontumispaikkoja: tapaamispaikkoja, keskustelupaikkoja ja niitä paikkoja, joissa ihminen voi tuntea rentoutuvansa ja tuntea olevansa kotona. Suomalainen kirjasto tulee sellaisena säilyttää. On pidettävä tässä talossa huoli siitä, että määrärahat tälle Suomen sivistyksen kannalta erittäin tärkeälle instituutiolle säilyvät vahvoina. Myös sen viestin toivoisin menevän mahdollisimman monen korviin, että myös kunnat ymmärtäisivät — ja varmasti he sen ymmärtävät, kunnan päättäjät — että pidetään kirjastot hyvässä kunnossa niin, että jokainen suomalainen, jokainen kirjastossa kävijä, kun avaa sen kirjaston oven, tuntee, että hän on tullut kotiinsa.

18.02 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Kirjaston tärkeyttä emme varmaan koskaan onnistu korostamaan liikaa — erityisesti tätä maksuttomuutta, että se on kaikkien saatavilla. Kirjasto on kuitenkin yksi sellainen kohde, josta huomaa, että se on kuntien säästölistalla, valitettavasti, ja säästökohteena. Joten, arvoisa puhemies, nyt kun sote-palvelujen maksuvastuu on siirtymässä valtiolle, niin voisi olla tutkimisen arvoista, voisivatko kirjastopalvelut olla kokonaan valtion rahoitusvastuulla. Tällä tavalla varmistettaisiin kirjaston alueellinen yhdenvertaisuus.

Nykyaikainen kirjasto on monitoimikeskus. Se palvelee hyvin monella tavalla. Kotikaupungissani Espoossa kauppakeskusten palveluihin on alettu sijoittaa kirjastoja ja niiden yhteyteen erilaisia kunnan muita palveluita, yhteispalvelupisteitä ja nyt myös lääkäriase-mia, ja malli tuntuu toimivan varsin hyvin. Kirjastopalveluja tarjotaan myös vankiloissa, mikä on hyvin merkittävä asia siellä ja takaa sen, että ne, joilla on halua opiskella, siihen myös siellä pystyvät helposti ja voivat itseään sitten sivistää sen ajan, minkä siellä ovat.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2016 vp

Mutta ehkä tähän tämänhetkiseen alueellisen yhdenvertaisuuden ja kuntien säästämistalokoiden keskusteluun voisi nostaa tämän, voisiko kirjasto olla tällöisen kansallisen, valtion pussista tulevan rahoituksen varassa.

18.04 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys kirjastoista ja niiden maksuttomuudesta on oikein hyvä ja erittäin kannatettava. Maailmanlaajuisesti ajatellenhan meillä on aivan ainutlaatuinen kirjastosysteemi ja -verkosto, ainakin tähän asti ollut.

Mutta toivoisin, että tämän lain myötä kirjaston käyttöön alettaisiin kannustaa nykyistä vielä paljon tehokkaammin. Ajattelen, että lasten, nuorten ja erityisesti poikien huono lukutaito on todella huolenaihe. 20 vuotta sitten kummajaisena Ruotsista kuului, että kaikki peruskoulun läpikäyneet eivät osanneet lukea, ja valitettavasti tämä sama ilmiö on nykyisin myös Suomessa. Kaikki peruskoulun läpikäyneet eivät valitettavasti osaa lukea, ja tähän on saatava muutos. Ajattelen, että jo päiväkotilapsia tulisi tutustuttaa ja kannustaa kirjaston käyttöön ja tätä samaa jatkaa alaluokilla, pyrkiä kaikin tavoin kannustamaan lukemiseen. Tsättäileminen ja viestittely eivät yksin riitä, vaan monipuolinen lukeminen kehittää monin tavoin, rikastuttaa sanavarastoa, niin kuin jo aiemmin tästä kuultiin, ja kehittää aivojen toimintaa myös monin tavoin.

Samoin, jos ajatellaan ikäihmisiä, heitä kirjasto voi palvella monin tavoin tapaamis- ja keskustelupaikkana mutta myös paikkana, jossa voi rohkaista ja auttaa digilaitteitten käytössä. Ajattelin, että tämä nimenomaan ikäihmisiä ajatellen voisi olla yksi semmoinen merkittävä kirjaston tehtävä tulevaisuudessa.

18.06 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Tästä maksuttomuudesta vielä: Edustaja Modig taisi nostaa tässä esille ajatuksen, olisiko varausmaksu ehkä jollain pienellä summalla mahdollista olla mukana, mutta tähän oikeuskansleri on ottanut kantaa jo 2004 niin, että sen on oltava maksutonta kaikille, ja sitä on tässä laissa nyt sitten vielä tarkennettu, ettei tule mitään epäselvyyksiä. Mutta se, mikä voi maksaa — siis nimenomaan voi maksaa, laki ei edellytä, mutta voi maksaa — on se, että kirjasto voi päättää, että jos on varannut aineiston mutta jättää sen noutamatta, siitä voidaan antaa pieni maksu. Minun mielestäni se on ihan oikein, koska siinä poljetaan sitten niiden käyttäjien oikeuksia, jotka ikään kuin jäävät aineistoa saamatta, koska on varauksia päällä.

Yksi asia vielä: Kun erilaisia toimintoja kirjastoon tulee lisää, niin haluan kuitenkin korostaa sitä, että kirjastossa pitää olla paikka, jossa voi rauhassa äänettömässä, siis kohtuääännettömässä, tilassa keskittyä asiaan. On myös olemassa sellainen vähemmistö kuin ääniyliherkät, joiden on erittäin vaikea keskittyä mihinkään näkemäänsä, lukemaansa tai kuulemaansa, jos ympärillä on hälyä. (Antero Laukkanen: Hyvä, erittäin hyvä!)

18.07 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on hyvää jatku-moa sille varsin kulttuurimyönteiselle politiikalle, jota tämä hallitus on tehnyt, ja varsin laajasti tätä lakiesitystä on kiitelty. Tässä on oikein kannatettavat lähtökohdat, siis kieli, kulttuuri, kulttuurilliset oikeudet ja sitten tämä maksuttomuus, mitä on useassa puheenvuo-rossa sivuttu, ja näistä lähtökohdista pidetään kiinni. Mutta sitten on näitä uusia tehtäviä, joihin myöskin varsin kiitoksella ja myönteisesti on suhtauduttu, kansalaisuus, demokratia ja sananvapaus, kaikki nämä sellaisia, jotka juuri tässä ajassa ovat aikaisempaakin, jos

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2016 vp

mahdollista, merkittävämpiä, ja kirjastot ovat oiva ja oikea paikka näiden asioiden edistämiseen.

Yksi huomio, minkä haluan nostaa esille, on se henkilökunnan ammattitaito, mikä kirjastoissa on. Siellä varmastikin motivoitutaan pohtimaan, millä tavalla näitä uusia tehtäviä sitten käytännössä järjestetään niin, että erilaiset ryhmät ja kirjaston moninaiset käyttäjät pystyvät sitten yhdessä näitä upeita upeita peruspalveluitamme hyödyntämään.

Tässä yhteydessä haluan vielä erikseen kiittää hallitusta myöskin lainauskorvauksiin tulevasta muutoksesta, joka tähän kokonaisuuteen liittyy. Siis lainauskorvausjärjestelmää ensinnäkin laajennetaan niin, että korkeakoulukirjastot tulevat mukaan, ja samalla sitä tasoa nostetaan. Tämä on erittäin merkittävä kulttuuriteko, jota on pitkään yritetty saada, ja nyt tämä hallitus sen toteuttaa ja oikein hienosti vielä satavuotisjuhlallisuuksien kunniaksi ensi vuodelle.

18.09 Joakim Strand r: Arvoisa puhemies! En voi olla lyhyesti kommentoimatta, kun tuli kollegalta heitto siitä, että ehkä raha tässäkin voisi tulla valtiolta. Tänä päivänä eri seudulliset osaamiskeskittymät ja yritysklusterit kilpailevat keskenään globaalisti, ja silloin myös sen kehittämisvastuun ja -rahoituksen tulee olla kytkettynä siihen seudulliseen ja paikalliseen ekosysteemiin, silloin se kokonaiskaku kasvaa. Valtio sinällään ei luo mitään rahaa. Minä pelkään itse pahasti, että se johtaa ainoastaan lisävelkaantumiseen ja huomompiin palveluihin kaikille. Ehdottomasti pitää olla sen seudullisen näkökulman siinä mukana.

18.10 Silvia Modig vas: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Kiurulle tarkennuksesta näihin varausmaksuihin. Juuri tätä hain takaa, minkä edustaja Kiuru tarkensi.

Otitte, edustaja Kiuru, myös esille tämän häiriötekijän ja äänen ja melun kirjastoissa. Se on varmasti aivan totta. Helsingistä kokemuksena ja Helsingin kirjastoväeltä kuulleena: Yksi asia, mikä näkyy häiriökäyttäytymisenä, ainakin meidän kirjastoissa, on se, miten muista palveluista on leikattu. Niille ihmisille, joilla ei ole paikkaa, minne mennä, jotka tarvitsevat apua tai ovat vailla paikkaa, minne mennä, kirjasto on yksi paikka, jonne — onneksi — ovat aina ovet auki jokaiselle tulla. Mutta välillä tuntuu kyllä, että meidän kirjastotoimessa tehdään niin nuorisotyöntekijän kuin sosiaalityöntekijän tehtäviä, joten toivon mukaan samalla, kun arvostamme kirjastoa ja panostamme siihen, pidämme myös muista peruspalveluista huolta.

18.10 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Strand erittäin hyvin tätä peilaili. Mielenkiintoista tässä esityksessä on tämä pohjoismainen vertailu, jossa on erilaisia malleja ja sisältöjä, ja kun valiokunta käy tätä läpi, niin nyt olisi hyvä mahdollisuus tässä kohtaa ottaa näitä niin sanottuja hyviä käytäntöjä muilta Pohjoismailta.

Edustaja Modig käytti erinomaisen puheenvuoron. Espoossa meillä on kirjastojen välillä suuria eroja siinä, kuka niitä käyttää. Ja todella niistä on tullut tammöisiä sosiaalitoimen jatkoja, jatkeita, jos näin voisi sanoa, ja olen miettinyt, että olisiko ihan oikein, että sosiaalityöntekijät rantautuisivat myös näihin kirjastoihin silloin tällöin kohtaamaan nuoria siellä.

18.11 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Tästä kirjastojen roolista kohtaamispaikkana ja yhteisöllisyyden rakentajana: Ne ovat todellakin semmoisia paikkoja, jotka mahdollis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2016 vp

tavat sen ja joillekin saattavat olla maksuttomuutensa ansioista sitten ehkä niitä ikään kuin viimeisiä paikkoja, mihin voi mennä ilman, että tarvitsee selittää, miksi on siellä ja mitä on tekemässä. On hyväksyttävää ja toivottavaa, että siellä vierailee.

Tämä on hyvä esitys, ja haluan vielä sitten tuoda tällaisenkin kohdan, mikä ei ole tässä keskustelussa vielä tullut esiin: täällä sanotaan, että kirjasto voi myös vuokrata tiloja, ja nimenomaan korostetaan sitä, että maksujen tulee olla kohtuullisia ja maksujen pitää olla omakustannushintaisia, että niillä ei tehdä sitten bisnestä, vaan nimenomaan tarjotaan esimerkiksi yhdistystoimintaan, tai mitä se sitten onkin, tila, jossa voi asiallisessa ympäristössä kokoontua esimerkiksi sananvapauttaan tai yhdistymisvapauttaan käyttämään.

18.12 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Tässä on hyvää keskustelua käyty erityyppisistä kirjastoista ja niiden luonteesta. Edustaja Laukkanen esitti hyvän ehdotuksen siitä, että kirjastoissa voisi olla myös sosiaalityöntekijöitä, miksei tosiaan etsivää nuorisotyötä, etsivää vanhustyötä kohtaamassa ihmisiä. Espoosakin on paljon suuria suosittuja keskustakirjastoja, joissa on kaikenlaisia palveluja, bändipajoja, työpajoja, siellä voi järjestää tilaisuuksia, paneeleita. Sitten näiden rinnalla on tosi tärkeää, että pienissä paikalliskesköksissä ovat omat pienet lähikirjastonsa, minne voi mennä rauhoittumaan ja missä voi tavata oman kylän ihmisiä. Toivon, että valiokunta hyvin tarkkaan kirjaa kirjaston merkityksen suomalaiselle yhteiskunnalle — meidän sivistykselle, meidän lasten ja vanhusten ja aikuisten hyvinvoinnille.

18.14 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnassa aivan varmasti kirjaamme hyvin vahvasti kirjaston ja kirjastojen merkityksen meidän yhteiskunnallemme ja myöskin sen, minkälaiset moninaiset merkittävät roolit kirjastoilla jo nyt on.

Näihin aikaisempiin puheenvuoroihin liittyen olisikin varmasti hyvä saada mahdollisimman laajasti hyviä käytäntöjä kiertoon muuallekin siitä, millä tavalla hyvin erilaisiakin palveluita on sinne kirjastoon voitu tuoda. Se on kohtaamispaikka, kyllä, ja siellä tehdään paljon muutakin kuin lainataan kirjoja, mutta se on myös paikka monen muunkin näköiselle palvelulle esimerkiksi vapaa-ajan ja kulttuurin myötä jo nyt, plus sitten nämä uudet tärkeät tehtävät, joita tämän uudistuksen myötä tulee esimerkiksi demokratian ja sananvapauden edistämiseksi. Tämä kaikki alleviivaa ja korostaa entisestään sitä, miten merkittävistä palveluista ja paikoista kirjastoissa on kysymys.

18.15 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Vielä yksi asia. Aluevirastoilla on ollut hyvin keskeinen tehtävä kirjastojen kehittäjänä ja valvojana, ja nyt tulee yksi ainoa aluevirasto koko Suomeen. Valiokunnan pitäisi nyt erityisesti huomioida se, miten tämä kehittämisvalvontavastuu tulee jatkossa toteutumaan, kun on vain yksi aluevirasto: kenelle se tässä sote-uudistuksessa sitten siirtyy?

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.